Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

ETO—YEAR XXXVII | Cena lista je $6.00 | Entered as second-class matter January 16, 1903, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. | CHICAGO 23, ILL., ČETRTEK, 11. OKTOBRA (OCT. 11), 1945 | Subscription $6.00 Yearly | ŠTEV.—NUMBER 198

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

General Marshall razkril vojne tajnosti v poročilu

Amerika mora obdržati letalske in mornarične baze

DEŽELA MORA BITI PRIPRAVLJENA

Washington, D. C., 10. okt.—General George C. Marshall, šef generalnega štaba, je v svojem poročilu razkril vojne tajnosti. Poročilo vsebuje 123 strani in je očitno, da bo izzvalo kontroverze, katera bo dobila odmev po celem svetu.

To je najbrže zadnje Marshallovo poročilo. On je namigaval že namignil, da bo resigniral kot šef generalnega štaba. V poročilo, predloženo vojnemu departmentu, je dvignilo zagrinjalo, ki je doslej zakrivalo zgodovinska poglavja ameriških vojnih operacij v Afriki, Evropi in na Pacifiku. Splošno mnenje je, da je poročilo najvažnejši dokument izmed vseh, kar jih je bilo objavljenih po porazu Nemčije in Italije v Evropi in Japonske na Pacifiku.

Poročilo naglaša, da je bila Nemčija poražena, ker je Hitler ignoriral nasvete članov generalnega štaba in vrhovnega poveljstva in osvojil strategijo, ki je prekašala vojaške sposobnosti nemške vojne mašine. Vstop Italije v vojno, zlasti Mussolinijev napad na Grčijo in Egipt, je bil važni faktor v porazu Nemčije. Strategične koordinacije med osjo Berlin-Rim-Tokio ni bilo.

"Osišče sile se niso mogle zediniti o strategiji, ki bi krila vse faze vojnih operacij," pravi poročilo. "V vojno so šle z namenom osvajanja in osvajanja tujega ozemlja. Nemčija, Italija in Japonska so se borile za svoje lastne interese. Velika Britanija je postavila Nemčijo z učinkovitim odbijanjem bombnih napadov, v katerih je nemška letalska sila utrpela ogromne izgube. Preokret v vojni je prišel s porazom nemških oboroženih sil pri Stalingradu l. 1942. Od tedaj je nemška sila dobivala hude udarce v bitkah z ruskimi armadami. Ako bi bile te armade in britska nilska armada poražene l. 1942, kar bi se bilo lahko zgodilo, če bi bile Nemčija, Italija in Japonska koordinirale svoje načrte, bi se tok vojne obrnil v drugo smer."

Marshall je v svojem poročilu naglasil, da vzroki, ki lahko zapletejo tretjo svetovno vojno, še niso odpravljeni. Ako bo izbruhnila, bo igralo novo in strahovito orožje vlogo, ki bo odločila usodo sveta. To orožje je v atomski in elektronski sili. Po zmagi najstrašnejši vojni v zgodovini človeštva je Marshall pripočil, svojim rojakom pripravljenost, da se prepreči nov konflikt.

General je naglasil, da mora Amerika obdržati potencialno vojaško silo za vzdrževanje in zaščito miru. Iz tega razloga naj nadaljuje z znanstveno raziskavo in uveljavi sistem splošnega vojaškega vežbanja.

Odločitev za vzdrževanje miru mora biti podprta z diplomacijo, izraženo zunaj in znotraj organizacije Združenih narodov, v interesu svetovne varnosti.

Amerika mora obdržati letalske in mornarične baze na Pacifiku, Atlantiku in Karibejskem morju in vzdrževati stalno in izvežbano oboroženo silo, ki naj bi štela najmanj 4,000,000 mož. Amerika naj prevzame vodilno vlogo v prizadevanjih za vzdrževanje miru po vsem svetu.

"Mi moramo, če hočemo postaviti podlago trajnemu miru, demonstrirati svojo voljo in moč," je dejal Marshall. "Potencialni agresorji morajo vedeti, da jih bo doletela kazen, če bodo skušali provocirati nov konflikt. Obramba zapadne hemisfere več ne zadostuje kot podlaga naše varnosti. Amerika mora sodelovati v vseh ozirih z onimi državami, ki so za vzdrževanje miru po vsem svetu. Mir se lahko vzdržuje z okovano pestjo."

Marshall je dejal, da se je Amerika v drugi svetovni vojni rešila pred invazijo sovražnikov, ker je obdana z vodovjem. Razdalje ne bodo ovire v slučaju izbruha nove vojne, v kateri bo odločevalo novo in strahovito orožje. Iz tega razloga je potrebna pripravljenost in stalna čuječnost.

Unije CIO orisale svoj program

Podprle so socialne načrte

Washington, D. C., 10. okt.—Delegacije, zastopajoče unije Kongresa industrijskih organizacij v petih centralnih državah, so obiskale kongresnike iz teh držav in jim pojasnile svoj program. Kongresnikom so priporočale, naj glasujejo za šest zakonskih načrtov, ki so pred kongresom in se nanašajo na zboljšanje sistema socialne zaščite, zavržejo pa naj protidelavski načrt, ki so ga sestavili senatorji Ball, Burton in Hatch.

Delegacije so pozvale kongresnike, naj razkrijejo svoje stališče napram šestim zakonskim načrtom, katere podpirajo unije CIO. Ti so:

Načrt senatorja Kilgoreja, ki določa zvišanje brezposelnostne podpore na $25 na teden za dobo 26 tednov v letu.

Načrt polne uposlenosti, ki priznava pravico do dela vsem. Avtorji tega načrta so senatorji Wagner, Murray in Patman.

Načrt minimalne plače, čigar avtorja sta senatorja Pepper in Thomas. Minimalna plača naj bo 65 centov na uro in se mora zvišati na 70 in 75 centov v dveh letih.

Načrt poštene uposlitve. Ta vključuje provizije proti zapostavljanju zamorskih delavcev.

Načrt za odpravo volilnega davka, ki je v veljavi v nekaterih južnih državah.

Načrt pravic za vojne veterane. Zakon se mora amendirati, da bodo veterani dobivali $25 na teden in pet dolarjev za vsako odvisno osebo, če ne dobe dela v industrijah.

Delavski pravilnik za Avstrijo odobren

Dunaj, 10. okt.—Zavezniški svet, ki upravlja Avstrijo, je odobril delavski pravilnik za vso deželo. Na seji sveta je bil sprejet zaključek, ki dovoljuje kolektivna pogajanja in organiziranje strokovnih unij, priznava avstrijske delavske urade in temeljne smernice v delavskih zadevah, ki se bodo aplicirale v Avstriji.

Tajnik kitajske komunistične stranke ustreljen

Čungking, Kitajska, 10. okt.—Li Šao Ših, tajnik komunistične stranke, je bil ustreljen. General Šank Čen, poveljnik orožniške sile v Čungkingu, je dejal, da ni postal žrtev atentata, kot se je glasilo prvo poročilo, temveč je bil ustreljen po nesreči. Ustrelil ga je kitajski vojak, ko je avtomobil, v katerem se je tajnik komunistične stranke nahajal, treščil v nekega vojaka na cesti.

Dr. Compton za svetovno vlado

Potreba kontrole atomske sile

Chicago, 10. okt.—"Edino upanje za našo varnost in varnost vsega sveta je svetovna vlada," je dejal dr. Arthur Compton na seji Čikaške trgovske zbornice. On je načelnik odbora Narodne akademije znanosti, prejemnik Noblove nagrade in predsednik univerze Washington v St. Louisu.

"Svet je prežet z upanjem in strahom pred uničevalno silo atomske bombe," je izjavil. "Človeštvo bo moralo iskati pot, da se izogne vojni. Za uresničenje upanja je potrebno modro izbiranje in svetovna vlada je neizbežna. Vsa ljudstva se morajo zediniti glede ustanovitve svetovne vlade, ker ni drugega izhoda. Tretja svetovna vojna bi bila katastrofalna."

Dr. Compton je dejal, da nobeno mesto, ki ima 100,000 in več prebivalcev, ne bi bilo učinkovit operacijski center v prvih urah po izbruhu vojne. Vsa mesta bi bila izpostavljena uničenju, ker obrambe proti atomski bombi ni.

Washington, D. C., 10. okt.—Kongres je prejel prvo popolno poročilo o atomski bombi in kaj pomeni razvoj atomske energije. Kongresni odsek za vojaške zadeve je vzel v pretres Trumanov predlog, da se ustanovi posebna komisija, ki naj bi imela izjemno oblast v raziskovanju in razvoju atomske energije.

Pred odsekom so nastopili znanstveniki, ki so igrali važno vlogo v zvezi z izumom atomske bombe. Vsi so naglašali potrebo kontrole atomske sile.

Laval obsojen v smrt v odsotnosti

Porotniki ga spoznali za krivega izdajstva

Pariz, 10. okt.—Francosko sodišče je obsodilo Pierra Lavala, predsednika bivše lutkarske vlade v Vichyju, v smrt v odsotnosti. Laval ni hotel priti na obravnavo.

Porotniki so spoznali Lavala za krivega izdajstva po posvetovanju, ki je trajalo samo 62 minut. Sodišče je potem izreklo obsodbo.

Laval, ki je zaprt v podzemski ječi pod justično palačo, je bil miren, ko je bil obveščen o obsodbi. "To sem pričakoval," je dejal. "Podpisal ne bom nobenega apela za pomilostitev."

Alfred Naud, načelnik obrambnega sveta, je dejal, da bo skušal pridobiti generala Charlesa de Gaulla, predsednika začasne francoske vlade, za razgovor. Apeliral bo nanj, naj proglasi obravnavo proti Lavalu za nelegalno zaradi stališča, ki so ga zavzeli porotniki in sodišče proti obtožencu.

Porotniki so spoznali Lavala za krivega izdajstva in sodelovanja z nacisti v času nemške okupacije Francije. Sodišče je odvzelo Lavalu državljanske pravice in odredilo konfiskacijo njegovega premoženja. Laval bo premeščen v jetnišnico Fresnes. Ako se De Gaulle ne bo zavzel za Lavala, bo izvršena eksekucija v kraju, katerega sodišče določi.

Produkcija avtomobilov obnovljena

Detroit, Mich., 10. okt.—Ford Motor Co. je naznanila obnovo produkcije potniških avtomobilov v tovarnah v Edgewatru, N. J., Buffalu, N. Y., Louisvillu, Ky., in Dallasu, Tex. Te tovarne so zaprle vrata zaradi stavke proti Kelsey Wheel Co. v Detroitu, ki izdeluje avtna kolesa in zavore za Fordovo kompanijo.

POLOM KONFERENCE RAZOČARAL BEVINA

Zunanji minister naprtil krivdo sovjetski Rusiji

DEBATA O ZUNANJI POLITIKI

London, 10. okt.—Zunanji minister Ernest Bevin je v svojem govoru v parlamentu, ki se je sestal v zasedanju, priznal, da ga je polom konference zunanjih ministrov v Londonu razočaral. Bevin je govoril samo 25 minut. "Vem, da polom ni razočaral samo mene, temveč tudi parlament in ves svet," je dejal.

Bevin je ponovno zvrnil vso krivdo za polom konference na sovjetsko Rusijo. Dejal je, da je ruski zunanji komisar Molotov prvotno pristal na predlog, da imata tudi Francija in Kitajska besedo v sestavljanju mirovnih pogodb za Italijo, Rumunijo, Bolgarijo in Ogrsko, bivše satelite osišča, pozneje pa je po navodilih iz Moskve revidiral svoje stališče. Molotov je potem argumentiral, da morajo sestaviti mirovne pogodbe za Rumunijo, Bolgarijo in Ogrsko le Rusija, Velika Britanija in Amerika, ki so podpisale premirje s temi državami. Francija naj bi imela besedo le pri sestavljanju pogodbe za Italijo.

Winston Churchill, vodja opozicije in bivši premier, je predlagal debato v parlamentu o britski zunanji politiki. Oglasil se je Bevin in predlagal za odložitev debate. Dejal je, da je situacija delikatna v tem momentu. Če bo debata odložena, bo to v korist britskim in mednarodnim interesom.

Politični krogi so namignili, da bodo storjeni novi koraki za ublažitev napetosti, ki je nastala med velesilami zaradi poloma londonske konference. Možnost je, da se bodo premier Attlee, premier Stalin in predsednik Truman ponovno sestali in skušali odstraniti zapreke, ki so onemogočile dosego sporazuma med velesilami.

Bevin je okrcal komunista in člana parlamenta Williama Gallacherja, ki je obdolžil britski zunanji urad odgovornosti za polom londonske konference. Gallacher je pozval Bevina, naj pretrga zvezo med zunanjim uradom in obliko demokracije, ki priznava oblast veleposestnikov.

Živila za nasičevanje Poljakov

Parniki prihajajo v Gdansk in Gdynijo

Varšava, Poljska, 10. okt.—Ameriški parniki, naloženi z živili in drugimi potrebščinami, prihajajo v Gdansk in Gdynijo, pristaniščni mesti ob Baltiškem morju. Clifford Wilson, reprezentant Amerike v organizaciji Združenih narodov za pomoč in obnovo (UNRRA), je dejal, da so parniki pripeljali velike količine živil.

"Poljske avtoritete skušajo pospešiti razpečavanje živil in drugih potrebščin," je dejal Wilson. "Skoro sleherni dan pride parnik v Gdansk in Gdynijo. Tovori uključujejo 50 odstotkov živil, 25 odstotkov obleke in 25 odstotkov zdravil."

Wilson je dejal, da poljska vlada ne prosi za dostavitev težkega materiala kot so jeklo, železo in mostovi, temveč le za živila, obleko in druge potrebščine. Nemci so opustošili poljske pokrajine in milijoni ljudi trpe pomanjkanje.

Zavezniki zasegli japonsko bogastvo

Premier Šidehara zagovarja monarhijo

Tokio, 10. oktobra.—General Douglas MacArthur je razkril tajne finančne kupčije, katere so sklepali voditelji japonske armade in mornarice v zadnjih osmih letih brez vednosti vlade potem, ko so zavezniške vojaške oblasti zasegle rezerve zlata, srebra in platine, ki predstavljajo vrednost $250,000,000.

Finančni minister je povedal zavezniškim avtoritetam, da sploh ni vedel, da mornarica in armada skrivata bogastvo. To je v imenu avtoritet zasegel polkovnik Raymond C. Kramer, načelnik ekonomskega oddelka v štabu generala MacArthurja. On je izrazil mnenje, da bo nadalnje bogastvo odkrito.

Baron Kijuro Šidehara, novi japonski premier, je na sestanku z zavezniškimi časnikarji zagovarjal monarhistični sistem, ki mora ostati. Dejal je, da šintoizem, državna vera, ni skrajni nacionalizem, zaeno pa je priznal, da so ga vojni lordi zlorabljali.

Premier je v načelu odobril odločitev japonskih socialistov glede organiziranja stranke in da ta postavi kandidate pred splošnimi volitvami. Nasprotno stališče je zavzel proti komunistom.

Šidehara je priznal kritično življenjsko situacijo na Japonskem. Dejal je, da ljudje stradajo in da se lahko pojavijo in nemiri, če se situacija ne bo zboljšala.

Šestnajst političnih jetnikov, ki so prebili več let v ječah, je dobilo svobodo. Med temi je Kyuči Tokuda, ustanovitelj japonske komunistične stranke, katero je vlada razpustila. Tokuda propagira revolucijo na Japonskem, ki naj bi strmoglavila sedanji vladni sistem in postavila podlago komunistični ekonomiji.

Sklicanje svetovne skupščine

Odmev poloma konference zunanjih ministrov

London, 9. okt.—Delegati štirinajstih držav, ki so prišli na zborovanje eksekutivnega odbora Združenih narodov, so ponovili zahtevo za sklicanje prve konference svetovne skupščine, ker se je konferenca zunanjih ministrov petih velesil v Londonu razbila.

Nesporazum, ki je nastal na konferenci zunanjih ministrov, je po mnenju delegatov malih državic povečal važnost dela svetovne skupščine. Ako se bi velesile, ki imajo 11 sedežev v zaščitnem svetu, zedinile, tedaj bi skupščina, kadar bi se sestala, lahko ustanovila ustroj, ki bi omogočil funkcioniranje svetovne organizacije.

Potreba večjega pritiska na velesile, ki se niso mogle zediniti na londonski konferenci o reševanju problemov, je očitna. Člani eksekutivnega odbora Združenih narodov, ki so se sestali v Londonu 16. avgusta, upajo, da bodo dovršili svoje delo prihodnji teden. Svetovna skupščina naj bi pričela izvrševati svoje funkcije v decembru.

Naloge skupščine uključujejo imenovanje več stalnih odborov. V področje teh naj bi spadale finančne, ekonomske, politične, socialne in kulturne zadeve.

Dva ministra izstopila iz Titove vlade

Belgrad, 10. okt.—Dr. Ivan Šubašić, zunanji minister, in dr. Juraj Šutej, minister brez portfelja, sta izstopila iz Titove vlade. Oba sta Hrvata.

Argentinska armada odstavila diktatorja

Voditelji mornarice zahtevajo resignacijo članov vlade

SPLOŠNE VOLITVE V APRILU

Buenos Aires, Argentina, 10. okt. — Polkovnik Juan Peron, podpredsednik argentinske vlade, vojni in delavski minister in diktator, je moral resignirati vsled pritiska armade, ki ga je postavila na krmilo. Nepotrjeno poročilo pravi, da je bil aretiran.

Mnenje prevladuje, da predsednik Edelmiro Farrell še vodi funkcije kot načelnik vojaškega režima, dasi vest iz Urugvaja trdi, da je bil aretiran.

Voditelji argentinske mornarice niso zadovoljni z odstavljenjem Perona in zahtevajo resignacijo vseh članov vlade. Zavzeli so stališče, da mora vladna oblast priti v roke vrhovnega sodišča. Glavno vprašanje—obstoj vojaškega režima—še ni rešeno.

Vihar opozicije proti Peronovi vojaški diktaturi, ki se je pojavil znotraj in zunaj dežele, je dobil odziv v vojaškem taborišču Campo de Mayju, predmestju Buenos Airesa. Vojaška posadka, ki je podpirala diktatorja, se je obrnila proti njemu in izsilila resignacijo. Polkovnik Eduardo Avalos, katerega je Peron povišal na generala, je poveljnik vojaške posadke, ki je odstavila diktatorja. Vest iz Urugvaja pravi, da je Avalos gospodar situacije.

Naznanilo o resignaciji Perona tudi omenja, da se bodo člani vlade sestali na svoji seji danes in razpravljali o položaju. Odločili so se za razpis splošnih volitev. Vršile se bodo v aprilu prihodnjega leta. Ljudstvo bo dobilo priliko za izvolitev novega predsednika.

Notranji minister Hortensio Quijano je naznanil resignacijo Perona. Takoj po naznanilu so se vršile demonstracije v Buenos Airesu in drugih mestih. Demonstranti so proslavljali padec diktatorja Perona.

Domače vesti

Zopet v civilu

Bridgeport, O.—Po več kot treh letih bojevanja v Afriki, Italiji in na zapadni fronti je prišel domov John Luzar, sin družine Louis Luzar in član društva 640 SNPJ. Vrnil se je v Indiantown Gap, Pa., kjer bo odpuščen iz armade.—V civilno življenje se je nedavno vrnil tudi Frank Blatnik ml., ki je bil tudi več let v vojni in se boril na zapadni fronti. On se je poročil v Arkansasu, zdaj pa je svojo ženico vpisal v društvo 13 SNPJ.

Odlikovan za hrabrost

Scottdale, Pa.—Družina Andrej Godec je bila obveščena, da je bil njen sin Andrew J. Godec ml. odlikovan za hrabrost z bronasto kolajno. On se je več kot dve leti bojeval na Pacifiku in tudi na Okinawi, kjer se je kljub sovražnemu ognju podal s svojim "bulldozerjem" v "no man's land" in napravil pot oklopni pehoti, za kar je bil potem odlikovan. Zdaj se nahaja na Japonskem. Član je društva 117 SNPJ in star blizu 30 let. V armadi, pri inženirjih služi že več kot štiri leta.

Nov grob v Kanadi

Sudbury, Ont.—Dne 7. sept. je tukaj naglo umrla radi srčne kapi Angelina Graf, rojena Skulj, stara 46 let. Zapušča moža, dva sinova, dve hčeri in zeta.

Iz Clevelanda

Cleveland.—V soboto zvečer je bil od avta ubit Frank Miklich. Ko je šel preko ceste na E. 185 st. in Shawnee ave., ga je zadel neki avto in pol ure pozneje je umrl v bolnišnici Emergency Clinic. Star je bil 63 let, doma iz vasi Grosuplje na Dolenjskem in v Ameriki 40 let. Bil je član društva 142 SNPJ in SDZ. Zapušča ženo, dve hčeri in štiri sinove (dva sta v armadi, dva pa sta padla v vojni).

Mestne volitve v Španiji naznanjene

Madrid, Španija, 10. okt.—Vlada diktatorja Franca je naznanila, da se bodo vršile mestne volitve po novem letu, toda volilci bodo izvolili le eno tretjino mestnih odbornikov. Ostali dve tretjini bo imenovala vlada, ki hoče obdržati kontrolo. To bodo prve volitve v Španiji po zaključenju civilne vojne l. 1939. Volilno pravico bodo imeli samo poglavarji družin. Ko je bila španska monarhija strmoglavljena in proglašena republika, so državljani dobili splošno volilno pravico.

Francija zahteva nemškega feldmaršala

Pariz, 10. okt.—Francija bo zahtevala izročitev nemškega feldmaršala Rundstedta, če se bo izognil kazni kot vojni zločinec na obravnavi pred mednarodnim tribunalom. Tako je izjavil polkovnik Bibline Myron, reprezentant Francije v zavezniški komisiji za kaznovanje vojnih zločincev. Rundstedt je bil vrhovni poveljnik nemških okupacijskih sil v Franciji.

Nemške podtalne aktivnosti v Stettinu

Stettin, 10. okt.—Vladislav Kotowski, pomožni župan tega mesta, je izjavil, da so nemške podtalne aktivnosti v teku v Stettinu in okolici. Nemci širijo propagando proti Poljakom, da ustvarijo trenje med Poljaki in Rusi.

Jugoslavija zahteva besedo v odločitvi glede Trsta

London, 10. oktobra.—Edvard Kardelj, podpredsednik jugoslovanske vlade, je dejal na volilnem shodu v Ljubljani, da bo Jugoslavija zahtevala besedo pri zavezniški odločitvi glede bodočnosti Trsta. Ona ne bo priznala odločitve mednarodne grupe, v kateri bi ne bila reprezentirana. "Odločitve o tej zadevi na konferenci, na kateri bi imeli Amerika in Italija reprezentacijo, ne pa Jugoslavija, ne bomo sprejeli," je rekel Kardelj.

Kompromis v rudarski stavki se obeta

Washington, D. C., 10. okt.—Delavski tajnik Schwelenbach je naznanil, da bo predlagal sklenitev kompromisa med uradniki rudarske unije in operatorji glede končanja stavke rudarjev, ki je zavrla produkcijo premoga. V stavki je zavojevanih in prizadetih 174,000 rudarjev.

Zmaga norveške socialistične stranke

Oslo, Norveška, 10. okt.—Prve volitve po devetih letih so bile mirne in nepopolna poročila kažejo, da je socialistična stranka zmagala skoro v vseh distriktih. Pričakuje se, da bo imela 150 sedežev v novem parlamentu. Komunistična stranka in krščanska ljudska stranka tudi izkazujeta napredek.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in okolico Cook Co., $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year. Chicago and Cook County $7.50 per year. Foreign countries $8.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik z listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju na primer (August 31, 1945), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Glasovi iz naselbin

ZANIMIVO PISMO NOVOMEŠKE PARTIZANKE

(Nadaljevanje in konec.)

Waukegan, Ill.—Oktobra so moža odpeljali z Raba. Novomeška kolonija je mislila, da je tako srečen, da gre domov. Tudi sam je malo upal, a mesto v objem družine, je šel za rešetke, odkoder ni bilo upanja za povratek. Odpeljali so ga v Ljubljano pred italijansko vojaško sodišče. Prav tiste dni so v Ljubljani naši ljudje ustrelili bana dr. Natlačana. Pred njegovo vilo so na mestu ustrelili 24 naših ljudi iz ljubljanskih zaporov. Nato so jih jemali še vsak dan po pet in več ter jih streljali.

Ali si moreš predstavljati mojo obupano dušo? Vse dni in vse noči sem prejokala v trepetu za njegovo življenje. Bila sem že skoro ob pamet. Odpeljala sem se v Ljubljano, toda tam mi niso dovolili, da bi ga obiskala, posrečilo pa se mi je, da sem ga videla po zaslugi Pepe Lumpartove, ki je bila na sodniji uradnica. Videla sem ga od daleč iz neke druge sobe. Bil je za zamreženemi okni, ves shujšan in bled kot kreda, čisto onemogel od stradanja na Rabu.

Čez nekaj dni so mu dovolili, da se bo lahko zagovarjal. Naprtili so mu velik proces, namreč, da je bil duša vsega pokreta v Novem mestu, da je star komunist itd. Dobila sta se dva izrodka v Novem mestu in sta šla pred vojaško sodišče pričati in prisegla, da je res pri njih pobiral prispevke za partizane. Ta dva izrodka sta bila trgovec Turk (Pegan) in Jože Penca, ki je tedaj imel veliko tovarno v Kandiji, poprej pa je bil velik revež. On se je ves čas družil z Italijani in jih gostil, prav tako Nemce. Cele noči so žrli pri njemu. Od prve žene se je ločil ter poročil neko Židovko. Sedaj so naše oblasti obema zaplenile premoženje in ju zaprli. Njuni milijoni bodo šli za obnovo naše porušene domovine.

Mojega Davorina so obsodili na osem let težke ječe in odpeljali so ga prav na Miklavžev dan, 6. decembra, v italijansko znano ječo Castlefranco. Tam je bil nekaj nad leto dni, potem pa je bil prestavljen radi "propagande komunizma" med jetniki v neko še hujšo kazensko ječo v južno Italijo.

Tam je bil šest mesecev čisto sam v celici, ki ni imela nič oken. Spal je na golem betonu. V njej je bilo polno uši in stenic, podgane pa so ponoči kar čez glavo skakale. Hrana pa je bila za prašiče. Ko so jih gnali v ječe in na Rab, so jih uklenili in z uklenjenemi rokami so morali nositi težko prtljago. Ko so korakali po italijanskih ulicah, so Italijani pljuvali v nje in jih zasramovali kot najhujše zločince.

Moja ljuba Mici, res imam izmučen obraz, kajti mimo mene je šel najgrenkejši kelih trpljenja, vendar pa je danes v mojem srcu nekaj velikega, nekaj nepopisno svetlega.

Ko je moj mož prišel l. 1944 iz italijanske ječe, po zaslugi Rdečega križa, se ni upal iti domov. Meni pa niso hoteli dati dovoljenja, da bi šla v Ljubljano, kjer se je nahajal. Še celo Nemci so mi dovolili, le naši beli izrodki ne. Rekli so mi, da imajo štiri ovadbe proti meni in sedaj je bilo odkrito, da sem bila na listi, da me likvidirajo z otrokom vred, kakor so toliko drugih, kar cele družine. Na primer družino pleskarja Valantiča so doma v stanovanju dobesedno zaklali, in sicer pet oseb. Ponoči je prišlo šest belih svinj in zjutraj so našli družino v mlaki krvi.

Vse to so delali v imenu Kristusa Kralja, to je namreč bilo njihovo geslo. Meni in sinčku se je potem le posrečilo priti v Ljubljano, ker sva se združila z možem. Lahko si predstavljaš, kakšno je bilo svidenje. Ker pa sem pobegnila v Ljubljano, so nam zaplenili hišo, pohištvo in nastanili notri bolnišnico za vojake.

Moj brat Ciril je imel ključe od hiše in hodil je ponoči krast rjuhe, dve žimnici in nekaj posode. Ostalo sem dobila šele sedaj, toda vse razbito. Čez nekaj tednov so zopet zaprli mojega moža in ga držali v zaporu nekaj mesecev. Mislila sem, da bom zblaznela, kajti nameravali so ga odpeljati v Dachau v Nemčijo, kljub temu, da je bil še ves izčrpan od italijanskih ječ. Končno pa ga je rešil eden njegovih sošolcev, ki je imel na policiji dobre zveze.

Na policijskem stanu v Ljubljani so jih mučili in pretepali do smrti. V Novem mestu tudi. Zaprli so tudi mojega brata Cirila in ubogo sestro Hermino. Ona je stara že 60 let, pa je morala sedeti v zaporu šest mesecev.

Mici, lahko bi napisala cele knjige, pa se zelo bojim, da ne boš prejela tega pisma v roke. Vaša ljuba mama se še kar dobro držijo. V teh časih je bilo za stare ljudi za to bolje, ker niso bili politično nevarni.

Drugi teden bom šla v Novo mesto in jih bom obiskala. Koliko strahu smo prestali pred umikom Nemcev in belih, si ne moreš predstavljati. Na bombe in aeroplane še mislili nismo, belih zverin pa smo se zelo bali in trepetali.

Novo mesto je močno porušeno, posebno center pod kapiteljem. Mi bomo ostali nekaj časa v Ljubljani, ker je moj mož bil imenovan za vrhovnega sodnika, hišo bomo pa oddali.

Vem, ljuba moja Mici, da so bile Tvoje misli često pri nas in da je Tvoje dobro srce marsikdaj trepetalo za nas, zato sem se prav milo zjokala, ko sem brala Tvoje vrstice. Večkrat sva s sinčkom ugibala, kje je Robi, jaz sem celo mislila, da leta nad nami v ameriških aeroplanih. Škoda, da se ne mudi v naših krajih. Kako bi bila srečna uboga stara mati, če bi ga lahko objela. Tvoj mož se gotovo dobro drži. Težko Vas pričakujemo. Če prideta v Novo mesto, Vama bomo uredili sobo v naši hiši, seveda bosta tudi v Ljubljani naša gosta. Prisrčne pozdrave in poljube od Tvoje prijateljice Jelice."

K pismu ni treba komentarja, kajti samo dovolj jasno priča o trpljenju našega hrabrega naroda, na drugi strani pa kaže v vsej nagoti belogardistične izrodke.

Mary Celarec.

RAZNOTEROSTI IZ METROPOLE

Cleveland, O.—Naj pričnem pri vremenu. V tej okolici smo imeli zadnje tri tedne toliko dežja, da bi ga bilo gotovo zadosti za tri letine. Dežuje dan za dnem, podnevi in ponoči. Mislimo si, da je tudi vreme znorelo. Radi vremena so največji reveži farmarji, ker ne morejo spraviti svojih pridelkov pod streho.

Tudi podpisani ima spraviti svoje pridelke pod streho, katere še nisem pospravil. Na prostoru, kjer delam, sem imel letos kar tri vrtove (Victory gardens). Stražnikom kot drugim je bilo namreč dovoljeno, da smo jih obdelovali, delno med delom, večinoma pa ob prostem času.

Pričel sem s par majhnimi vrti že lansko leto. Dobro se mi je letos obnesla čebula, paprika (sladka, srednja in posebno huda) in paradižniki. Salato in fižol pa so mi požrli zajci, kjer je ta prostor precej na samem. Poskusil sem tudi s krompirjem, toda radi velike mokrote bo menda ves segnil. Dobil pa sem strastno veselje do vrtnarstva. Ako bom še nadalje zaposlen na tem prostoru, bom še bolj povečal in razširil moj vrt. Vendar pa nisem gotov, ali bomo stražniki opravljali to delo tudi prihodnje leto, kajti bilo je ustanovljeno v času vojne radi bojazni pred sabotažo.

Pred nekaj meseci so nam izročili lepe certifikate kot zahvalo in priznanje za našo zvesto službovanje. Sliši se govorice, da bo vsak stražnik dobil po en samokres za darilo.

Ker sem prav pri stražnikih, sem se spomnil na Jurija Prevca iz White Valleyja, Pa., ki se je tako bridko pritoževal, ker so ga nevoščljivci skušali na vse načine spodriniti s tiste službe. Toda Jurija niso mogli ugnati, ker se jim ni dal.

Pri tukajšnjem "svetovnem" listu A. D. je še vedno velik štab dušebrižnikov, kanonikov, župnikov, povrhu pa še kaplan Gabrovšek, in vsi skupaj bruhajo ogenj in žveplo na Stalina, Molotova in ves komunistično ruski narod. Prav tako dan za dnevom blatijo in pljujejo na Tita in jugoslovansko "komunistično" vlado.

Nesrečni Tito in njegovi brezbožni pajdaši so vsega krivi! Tudi Trsta ne bo dobila Jugoslavija radi grdega komunista Tita in njegovih boljševiških ministrov. Še z večjem srdom in sovraštvom pa ti gospodje mečejo ogenj in žveplo na organizacijo SANS in na vse tiste, ki sodelujemo in simpatiziramo s to organizacijo.

Pred kratkim je zapisal neki rev. Baznik, da nas vse čaka grenka in strašna obsodba pred božjim stvarnikom (bingo!). Torej strah in groza in škripanje z zobmi! In vse to čaka še posebej dopisnike Prosvete, na primer napol komuniste in brezverce kot so Filipich, Durn, Česen, Pirc, Gornik in drugi. Prijatelji, pripravite se in pojdite k zobozdravniku, da ne bo preveč šklepetalo. Pisec teh vrst je to že storil, za vas pa je še vedno čas, da se spreobrnete.

Da, prijatelji, ura kazni in plačila prihaja, zato se spovejte in skesajte svojih strašnih grehov in odpuščeno vam bo! Spoved lahko opravi kanonik Oman, ali pa se zatečite k župniku Jagru ali kaplanu Gabrovšku. Vsi trije so zagovorniki grdih in nesramnih izdajalcev in morilcev. Kaj ne, to je lepa družba dušebrižnikov in naši katoliški Slovenci so lahko ponosni nanje!

Torej se vidimo, je dejal slepec na sodni dan, in sicer pri rogatih peklenščkih, kjer je groza in strah. Tako je zapisano v teh velikih in svetih bukvah.

Moj najstarejši sin Stanley se že več mesecev nahaja v Nemčiji z ameriško oboroženo silo. Nam pogostoma piše, poprej iz Berlina, sedaj pa iz onega slavnega mesta Nuernberga. V tem mestu sedaj sodijo grde nemške zveri v človeški podobi. Piše, da je vse razdejano, posebno Berlin. Prej lepo, krasno moderno mesto, sedaj pa same razvaline. Sporočil je tudi, da pričakuje biti odpuščen iz vojaške službe, kajti sedaj bo kmalu minilo tri leta, odkar je bil poklican v armado.

K vojakom je bil poklican 22. decembra 1942, od tedaj pa ni bil prav nič doma. Več mesecev se je nahajal v Texasu, v državi Washington, Californiji in nad leto dni v Angliji. Takoj od začetka invazije je bil v Franciji, kjer je bil od časa, dokler ni bil premeščen v Nemčijo. Je menda tudi nekak večni popotnik, kot njegov oče. Da, tudi njega veseli potovanje po svetu. Rad bi šel pogledat tudi Hirohita in njegovo deželo sonca. Posebno sedaj, ko ni več klanja po džunglah in lisičjih luknjah, kjer je vladala res groza, menda hujša kot v peklu. Piše, da bi rad videl tiste male Japončke in se poskusil z njim ter jih malo premekastil s kraško-amerikansko pestjo.

Stanley je tudi omenil, da se čestokrat sreča z ruskimi častniki in vojaki. Jih zelo spoštuje, ker so tako hrabri. Oni so res veliko pripomogli do zmage nad nacifašističnimi krvoloki. Zelo hud pa je na one, ki zasramujejo ruske vojake, češ, da so zabiti in barbarski. Seveda, vsi niso izobraženi, posebno tisti, ki so živeli daleč v notranjosti dežele in niso imeli enake prilike do izobrazbe kot ljudje v mestih.

Ako pa so Rusi ostri z nacisti, je pa popolnoma pravilno, kajti oni še niso pozabili, kaj vse so počenjali nemški krvoloki z ruskim narodom. Pobijali so njihove matere, sestre, očete, može in brate, doma kot v suženjstvu. Požgali so cele trge in vasi, velika in majhna mesta, no, kako naj sedaj Rusi postopajo z njim milo?

Stanley pravi, da so Rusi v splošnem dobre duše.

Zadnje čase je prišlo domov iz vseh krajev sveta veliko naših slovenskih vojakov, največ pa iz Nemčije. Mnogi med njimi so bili ujetniki in Nemci so ravnali z njimi slabše kot z živino. Stradali so jih in zapičevali ter trdili, da izhajajo iz barbarskega naroda. Radi slabega postopanja, so mnogi ujetniki postali topi, brezbrižni in bolni. Izgledajo zelo slabo: zamišljeni in prestrašeni, posebno oni, ki so se udeležili strašnih bojev.

Takih revežev bomo najbrže videli tudi med onimi, ki so se udeležili bojev v džunglah in na pacifičnih otokih. Kaj vse naredi strašna vojna iz mladih ljudi!

Zadnje čase se pojavljajo številne stavke. Delavci stavkajo na vseh koncih in krajih. Vse kaže, da so delavci zelo nezadovoljni pod sedanjim sistemom. In to je menda komaj začetek . . .

Anton Jankovich.
zastopnik Prosvete.

TO IN ONO

Hudson, Wyo.—Ker imam dosti časa na razpolago, bom poročal nekaj novic. Skoro vsak dopisnik prične najprej z delom in tudi jaz ne bom v tem oziru izjema.

Tukaj so pričeli z obratovanjem premogovnikov, toda v enem rovu ne dela več kot tri do pet rudarjev, gospodar od vsakega rova je pa delovodja in zaeno vozi premog iz rovov.

Lansko leto so podražili premog 25c na tono, delavcem pa so odtrgali 50c pri vozičku. Tako je sedaj premog precej drag, od sedem do osem dolarjev tona. Toda kaj hočeš? P... čaj, ali pa se pokrij s pla... Res da je dovolj drv, toda p... mog oddaja hujšo vročino, ... bližno tako kot je v peklu, ... bomo imeli brezplačno gork... Toda samo nekateri.

Vreme imamo precej mu... sto. Dne 19. julija je že sl... morila po vrtovih, dočim je ... dan 18. septembra snežilo ... prestano štiri ure. Drugo ju... je bilo 19 stopinj nad ničlo, led na vodi, tako da nismo i... li že dva meseca prave gor... te. Farmarji so pa le spra... seno in žito lepo pod streho.

Včasih je Anton Terbo... priporočal v Novi Dobi boj ... ham, letos pa sem jih videl ... mo nekaj in še tiste so mi u... Najbrže niso dosti plesale ... njegovi uredniški mizi. Č... sem poročilo, da je padel v ... ni Terbovčev sin. Izrekamo ... globoko sožalje!

S sestro sva prejela od ... čakinje iz Bohinja sporočilo, ... so vsi precej zdravi, samo r... ščina je velika, ker sta nem... in italijanska lakomnika vse ... brala: živino, živež, orodje ... druge stvari, tako da sedaj ... majo ničesar v roke vzeti. ... ba jim bo pomagati. Človek ... se boji, da bi Italijani pošilj... pokradli. Pismo so cenzuri... Italijani, dasiravno je bilo ... ročano v časopisih, da je c... ra odpravljena. Ali za Le... velja tista postava?

V Glasu Naroda z dne ... septembra je priobčeno ... predsednika Trumana, v k... rem hvali jugoslovanski n... ki je toliko trpel in primogel ... zavezniške zmage. Pravilno ... da se tudi kakšen višji ura... spomni na Jugoslovane, na d... gi strani pa se zavezniki up... jo priznati Jugoslaviji pra... do tistih krajev, ki ji spa... in ki so jih partizani s k... osvobodili. Tedaj, ko je An... ja poslala generala Aleksan... v Trst, je napravila neodp... ljiv zločin Slovencem po ... Primorski. Imejmo upanje, ... bo imel predsednik Truman ... pred očmi, čeprav se bo An... ja upirala zantevam Slovan...

Čital sem, da se je jugo... vanska duhovščina podala T... in da je pripravljena sodelo... ti v novi Jugoslaviji. To pa ... velika klufuta za Ameriško ... movino in njene lažipisce in ... sune, kateri neprenehoma l... jo in zasramujejo partizane, ... so se tako junaško borili z ... padalci.

Debevec sedaj zelo hvali ... fa Rožmana, dasiravno je p... on največ kriv, da se ni pri... žilo partizanom večje šte... slovenskih fantov in mož... ker se čuti krivega, je p... svoja šila in kopita in jo p... sal v Rim. On se sedaj na... ja, da mu bo Bog pomagal.

Iz Rock Springsa sem pre... pismo, v katerem je poroče... da so partizani umorili Štef... Šifrerja in njegovo 21-letno ho... Zakaj so ga umorili, ni zna... Najbrže so ga višji zapelj... kajti on je bil postajonačel... in se je moral udati radi zas... ka. Dva njegova brata sta ži... nika v Ameriki.

Ti presneti Američani so ... res korajžni ljudje! Pomisl... Roosevelt, Hull, Truman so ... sestajali s Stalinom in Mol... vem, pa jih boljševiki niso ... žrli. Pri A. D. vlada pa ... strah pred ruskimi vodite... Zelo radi bi tudi videli, da ... Tito izgubil oblast v Jugoslav...

Moj nečak mi je pisal s Fi... cifika, da bodo šli na Filipi... kjer je tudi veliko kvizlingo... ki so pomagali Japoncem ... razne načine. Le po njih! ...

(Dalje na 3. strani)

Tik pred kapitulacijo Japonske se je podala na ogledno turo ... Pacifik skupina delavskih žurnalistov, večinoma urednikov un... skih glasil. Šli so kot gostje bojne mornarice, da si ogledajo raz... otoke, kodar se je bila vojna. Mornarica in armada sta organi... rali že več takih ekspedicij. Namen takih tur je predvsem, ... glavni štab pridobi delavsko časopisje za—militarizem.

Politično trenje v Franciji

Francija je pri zadnjih kantonskih ali okrajnih volitvah definitivno krenila na levo, kakor je bilo pričakovati. Kot posledica vojne je sploh vsa Evropa usmerjena na levico. Toda kako velik korak v to smer bo Francija storila, bo bolje razvidno pri prihodnjih državnih volitvah za nov parlament, ki se vrše 21. oktobra. Okrajne volitve, ki so sicer dober politični barometer, so bile le priprava za državne volitve. Te so za bodočpost Francije velike važnosti, kajti novi parlament bo sestavil tudi novo ustavo.

Pri teh okrajnih volitvah so beležile večji napredek socialistična, komunistična in narodna republikanska (katoliška) stranka, vse tri desničarske stranke so pa precej nazadovale, toda ne katastrofalno. Konservatizem in reakcija sta v Franciji še precej močna, toda na veliko slabejših nogah kot sta bila pred vojno. Vendar pa sta še toliko močna faktorja, da mora vsaka levica z njima resno računati.

Danes so socialisti najmočnejša stranka v Franciji, ki so pri okrajnih volitvah napredovali za nekaj več kot 430 mandatov; pri teh volitvah so izvolili 811 kandidatov v primeri s 380 leta 1937, ko so se vršile zadnje predvojne občinske volitve. Izpodrinili so tako zvane radikalne socialiste, ki niso ne radikalni ne socialistični, marveč le konservativni liberalci. Ta stranka je izgubila 355 mandatov, toda je še vedno na drugem mestu s 607 okrajnimi mandati.

Proporčno so najbolj napredovali komunisti, ki so izvolili 328 kandidatov in dobili 256 več mandatov kot so jih imeli prej. Glasov pa so dobili skoraj toliko kot socialisti—vsaka stranka blizu štiri milijone. Toda da niso dobili več mandatov, je vzrok v tem, ker njih moč je v mestih med industrijskim delavstvom, medtem ko so socialistični glasovi zelo narasli na podeželju med kmeti, kjer je treba manj glasov za izvolitev kandidatov.

Večji napredek zaznamuje katoliška republikanska ljudska stranka, ki je pri teh volitvah izvolila 230 kandidatov ali 164 več kot leta 1937. V tej stranki so v teku osvobodilne borbe in povojni postali zelo vpliven faktor tako zvani krščanski socialisti, katerih vplivu je pripisati ta napredek.

Konservativci, branža ultra reakcionarjev, so dobili le 46 mandatov—78 manj kot so jih imeli prej. Unija demokratskih republikancev, ki je druga branža francoske velereakcije, pa je izgubila 250 mandatov; prej jih je imela 519 in od teh jih je ohranila 279.

*

Gornji podatki pokazujejo današnjo relativno moč francoskih političnih strank. Še boljši politični barometer glede vpliva posamezne stranke pa bodo prihodnje parlamentarne volitve. Sigurno je to, da ne bo nobena stranka dobila zadostne večine, da bi mogla sama sestaviti vlado. Gotovo je že sedaj, da bo nova vlada koalicijska in da bodo socialisti kot največja stranka nosili glavno breme te vlade.

Kakšna bo ta vlada, je še vprašanje, to je, da-li se bodo socialisti v to svrho združili s komunisti ali z radikalnimi socialisti (liberalci). Pri sestavi nove vlade bodo vsekakor oni igrali glavno vlogo, ako prihodnje parlamentarne volitve ne prinesejo novega presenečenja, kakor so ga občinske. Prej je namreč vladalo splošno mišljenje, da bo socialistična stranka pri občinskih volitvah ostala za komunisti, ki imajo močnejšo, bolj dinamično in bolje disciplinirano organizacijo. Na splošno tudi ni nihče mislil, da bodo radikalni socialisti (liberalci), ki so bili pred vojno tradicionalno najmočnejša stranka, izgubili toliko mandatov. Ampak francoske občinske volitve so pokazale skoraj enako presenečenje kot angleške parlamentarne volitve zadnje poletje, ki so delavski stranki prinesle tako veliko zmago, torijcem pa strahovit poraz.

Da bo med socialisti in komunisti prišlo do kakšnega združenja in koalicije, ni dosti upanja. Nekaj časa po osvoboditvi Francije so bili izgledi, da mogoče pride do tega koraka, kajti obe stranki sta kolaborirali in tudi so se vršili razgovori o organskem združenju. Potem, posebno letos pa je med obema strankama zazijal večji prepad. Vzrok je menda največ v tem, ker komunisti pogosto spreminjajo svojo "linijo." Po osvoboditvi Francije so šli že skozi tri ali štiri faze "revolucionarnosti" in konservativnosti. Oboje je pri njih vprašanje oportunizma. Pri ponovnih občinskih volitvah so na primer sodelovali z radikalnimi socialisti (liberalci) in jim v marsikakšnem okraju pomagali do izvolitve njih kandidata.

Socialisti se na drugi strani drže svojega tradicionalnega programa in načel demokratičnega socializma. Programa ne izpreminjajo in tudi ne taktike. Njih glavna zahteva je podržavljenje vseh večjih industrijskih podjetij: bankirstva, zavarovalnic in podobno.

Na splošno je bila to zahteva—likvidacija kapitalizma—tudi pretežne večine antivišijskih skupin, ki so se borile podtalno proti okupatorju. In tako je bila po osvobojenju dežele tudi De Gaulleva vlada prisiljena podržaviti nekatere industrije, na primer premogovno in nekatere tovarne, ki so bile last odprtih kolaboratorjev in pristašev fašizma. Pri tem je tudi ostalo.

Da-li bo šla Francija skozi kakšno večjo socialno revolucijo v prihodnjih letih, danes še ni jasno. Nekaj časa so bili izgledi, da se to zgodi, danes se pa nam zdi, da so te možnosti manjše. Vzrokov je več. To se nam vidi kljub temu, da je dežela pri zadnjih volitvah krenila na levo, kakor bo gotovo tudi pri prihodnjih. Do večjih socialnih reform bi znalo priti le, ako bi se združili socialisti in komunisti in če bi dobili večino v novem parlamentu. Toda ta možnost je zelo majhna. Vsekakor si bomo po prihodnjih volitvah lažje ustvarili bolj jasno sliko.

Stotisoči avtomobilistov težko pričakuje novih atvnih obodov. Na sliki je videti prvo skladalnico novih obodov, ki so namenjeni civilistom. Slika je bila snetа v Goodrichevi tovarni v Akronu, O.

Seja slovenske sekcije Jugoslovanskega pomožnega odbora,

ki se je vršila 11. septembra 1945 v gl. uradu KSKJ v Jolietu, Ill.

(Nadaljevanje)

Sledi poročilo podpredsednice sestre Josephine Erjavec, ki poroča sledeče:

Ni mi znan vzrok današnje seje, radi tega nimam kaj poročati. Lahko pa poročam, da sta bila naš lokalni odbor JPO-SS št. 1 in podružnica SANSa, oba zelo aktivna zadnje čase. Imeli smo prireditev dne 19. avgusta v farnem parku, ki je kljub raznim zaprekam prinesla $1000.00 dobička. Prireditev je bila dobro obiskana od prijateljev iz Chicaga, La Salla ter rojakov iz Joliета, ki so prihiteli na dan v zavesti, da pomagajo našim potrebnim v domovini. Da je ta prireditev tako dobro uspela, gre zasluga vsem našim organizacijam v Jolietu, moškim in ženskim društvom. Posebna zasluga gre odboru, katerega je vodil brat Louis Železnikar, tajnik našega lokalnega odbora in pomožni tajnik KSKJ, nato predsedniku J. L. Jevitzu sv. Petra in Pavla št. 66 ABZ, istotako bratu Louisu Kosmerlu, podpredsedniku društva sv. Jožefa št. 2 KSKJ, potem bratu F. J. Vranicarju, glavnemu nadzorniku ABZ, in sestri Emi Planinšek, lokalni predsednici Slovenske ženske zveze, ter mnogo drugim uradnikom. Ni dolgo od tega, odkar smo spet poslali eno pošiljko stare obleke našim rojakom v domovini. V enem letu smo poslali šest ton obleke. Moja edina želja je, da bi se s to obleko in denarjem rešilo kar največ človeških življenj v domovini.

Stavljen, podpiran in sprejet je predlog, da se poročilo sestre podpredsednice sprejme.

Sledi poročilo brata tajnika, ki se glasi:

Poročilo tajnika

Ker so bili prejemki tekom zadnjih mesecev bolj skromni, nisem o tem v časopisih poročalo, ker je bilo to običajno v navadi. Zato želim danes tukaj v prvi vrsti predložiti poročilo o prejemkih in izdatkih za dobo od 1. aprila do 31. avgusta 1945.

IZ URADA JPO-SS
Finančno poročilo od 1. aprila do 31. avgusta 1945

Bilanca 31. marca 1945		$56,669.06
Prejeli:		
Frank Grum	$ 2.00	
Lovrenc Yugovich	2.00	
Frank Kosak	5.00	
Anton Bencich	10.00	
Anton Stupnikar	10.00	
Valentine Jugovich	1.00	
Vsi iz Rock Springs, Wyo.		30.00
Društvo Delavec št. 275 SNPJ		100.00
Društvo Valentin Vodnik št. 35 SDZ		10.00
Nabrano pri seji, poslala Cecilia Brodnik, tajnica podružnice št. 31		5.20
A. Hren, blagajni podružnice št. 26		30.00
Joseph Sasek, tajnik in blagajnik podružnice št. 28, East Helena, Montana, poslal za:		
Anton Mihelčich	20.00	
Frank Hrella	5.00	
Frank D. Sasek	5.00	
Jack Skof	5.00	
Društvo Lovec št. 143 SNPJ	5.00	
Društvo sv. Cirila in Metoda št. 40, KSKJ	5.00	
Društvo sv. Alojzija št. 43 ABZ	5.00	
John Smith	3.00	
John Novak, Louis Smith, Joseph M. Sasek in Frank Percich, vsak po $2.00	8.00	
Mary Rupedt, Mary Rigler, Mary Longenfus, Tony Vovk, Joe Basti, Katarina Kovacich, A. B. Smole Jr., Mary A. Smith, Helen Russ Sr., Ignac Petek in Anton Strainer, vsak po $1.00	11.00	72.00
Dividenda od Reliance Federal Savings and Loan Association, Chicago, Ill.		4.86
Ignac Orabem, tajnik podružnice št. 11, Butte, Montana, poslal za:		
Martin Slogar, Butte, Mont.	3.00	
Andy Papesh, Dillon, Mont.	2.00	5.00
Zvišana knjižna vrednost U.S.A. obveznic		215.65
Rev. Peter J. Renoziniak poslal za:		
Mrs. Ann Kratofil, mrs. Mary Istanich, mrs. Martin Butcher in mrs. John Bittner		262.25
Martin Jelene, od podružnice JPO-SS, št. 4, Sheboygan, Wisconsin		1,000.00
Frances Graben, Barberton, Ohio		10.00
Vsota		$58,414.62
Izplačila (upravništvo blagajnika)		12.50
Bilanca 31. avgusta 1945		$58,4042.12

Kar se tiče mojega nadaljnega poročila, nimam veliko poročati.

Poročila, ki se jih zahteva, so bila redno poslana na The President's War Relief Control Board, Washington, D. C.

Poleg poročil, ki jih je treba iz tajnikovega urada gori omenjenemu odboru poslati, se zahteva, da so knjige blagajnika vsakih šest mesecev po računskih veščakih (Certified Public Accountants) pregledana in da njih pripravljeno poročilo mora biti poslano imenovanemu odboru v Washington, D. C. Tako poročilo je bilo za dobo od 31. decembra 1944 do 30. junija 1945 pripravljeno in na pristojno mesto v Washington poslano. Kopijo tega poročila je brat blagajnik poslal tudi meni.

Dne 4. t. m. sem prejel od The President's War Relief Control Boarda obvestilo, da se bo pričela dne 29. oktobra t. l. kampanja za prodajo "United States Treasury's Victory Loan" obveznic. Ta kampanja bo trajala od 29. oktobra do 8. decembra 1945. Naglaša se, da v omenjenem času (od 29. okt. do 8. dec. 1945) naj registrirane pomožne organizacije ne prirejajo kampanj za zbiranje prispevkov v pomoč vsled vojne prizadetim. To velja tudi za mesec marc 1946, v katerem mesecu se bo zbiralo prispevke za Rdeči križ.

Dne 17. m. m. sem prejel od glavnega tajnika ABZ resolucijo, ki se glasi:

Resolucija

Ameriška bratska zveza je članica slovenske sekcije Jugoslovanskega pomožnega odbora v Ameriki, ki je bil ustanovljen dne 19. aprila 1941. JPO-SS ima svoja pravila, katera so odobrile vse slovenske podporne organizacije, deset po številu. Ta pravila so merodajna za vse, in na podlagi teh pravil je prišel tudi čas, da se ista spolnujejo.

V načelni izjavi naših pravil je zapisano: "JPO-SS je vez med našimi organizacijami in med ameriškim Rdečim križem ali med kako drugo zakonito in odgovorno ustanovo, s katero bodo naše zveze potrebne.

"JPO-SS bo nabirala denarne prispevke ter o istih poročala v glasilih pomožne akcije. Odbor mora vestno upravljati pomožni sklad v mejah zakonitih stroškov ter odpošiljati vsote na določeno mesto, kakor hitro bo to mogoče, da dobijo pomoč oni, katerim je namenjena."

Vojna v Sloveniji je končana. Pomoč iz Amerike ima odprto pot do naših ljudi onkraj morja. V Ljubljani posluje slovenski Rdeči križ, ki je del jugoslovanskega Rdečega križa.

V blagajni JPO-SS leži okoli šestdeset tisoč dolarjev, zbrani z namenom, da se za isti takoj kupi blago ali živež za ljudi v Sloveniji, ki potrebuje takoj in hitro.

Glavni odbor Ameriške bratske zveze zahteva, da se takoj sliče seja JPO-SS, na kateri naj se tudi takoj odloči, da se izroči nabrani denar vodstvu slovenskega Rdečega križa v Ljubljani, da nakupi najbolj potrebne zdravila, živež ali stvari za naše ljudi v domovini.

Glavni odbor ABZ obsoja vsako zavlačevanje, ki bi zadrževalo ta denar. Zato apelira na vse organizacije, ki so članice te pomožne akcije, da se zadeva reši v najkrajšem času.

Kdor hitro da, dvakrat da!"

To je vse kar imam za sedaj poročati.

Josip Zalar, tajnik.

Stavljen, podpiran in sprejet je predlog, da se poročila brata tajnika sprejme.

Sledi poročila blagajnika, brata L. Jurjevca:

Blagajnik poroča, da se strinja s poročilom brata tajnika, edino, kar more še dodati, da blagajna JPO-SS znaša na dan 11. septembra 1945 skupno vsoto $58,608.66. Vsa izplačila pa so bila do današnjega dne $25,167.75, to so stroški in $25,000.00, katere smo odposlali pomožnemu odboru ZOJSA, da za iste nakupi zdravil in blaga, katero pa mora biti poslano direktno v Slovenijo, zakar se je tudi denar nabral. Vsega denarja je nabral JPO-SS $83,776.41 do današnjega dne. To je vse, kar morem baš sedaj poročati, k besedi pa se oglasim, ko pridejo moja priporočila na vrsto ali dnevni red.

Stavljen, podpiran in sprejet je predlog, da se poročilo brata blagajnika sprejme.

Sledi poročilo direktorja publicitete, brata Janka N. Roglja:

Poročila nimam, ker od zadnje seje nisem bil aktiven iz vzroka, katerega sem povedal javnosti v Novi Dobi. Prišel pa sem na to sejo, da zagovarjam resolucijo, katero je sprejel glavni odbor Ameriške bratske zveze na zadnjem polletnem zasedanju. Denar, ki ga imamo danes v naši blagajni, naj se takoj porabi za trpeče Slovenijo. Moja priporočila bodo sledila, ko pridemo na dnevni red.

Stavljen, podpiran in sprejet je predlog, da se poročilo direktorja publicite sprejme.

Sledi poročilo odbornika brata F. J. Wedica:

Nimam posebnega poročila, ampak mnenja sem, da naj se denar takoj porabi v pomoč potrebnim bratom in sestram, ki čakajo naše pomoči v domovini.

Stavljen, podpiran in sprejet je predlog, da se njegovo poročilo sprejme.

Poročilo odbornika brata J. Gornika:

Nimam posebnega poročila, ampak strinjam se, da se denar takoj porabi v pomoč bratom in sestram v domovini, zakar je bil nabran. JPO-SS ni več tako živahen, kot je bil v pričetku, posebno ne več toliko, odkar se je ustanovil SANS in ko je pričel tudi s pomožno akcijo. Društva v Clevelandu rada pomagajo ter so se dobro izkazala, kadar je bilo potreba pomagati. Upa, da ostane še tako v bodoče.

Stavljen, podpiran in sprejet je predlog, da se njegovo poročilo sprejme.

Tajnik Zalar pravi, da ima pismo od zastopnika SMZ, brata J. Grdine, katerega prečita seji.

(Konec prihodnjič.)

Analiza francoskih volitev

Pariz. —ONA—Volitve francoskih departmentov ali pokrajin so pokazale, da so socialisti daleko najmočnejša stranka v deželi. Največje presenečenje pa ni bilo v tem, temveč v silno občutnem porazu, katerega je utrpela prej najmočnejša francoska stranka radikalnih socialistov (konservativnih liberalcev).

Mnogim političnim opazovalcem v zunanjem svetu bo težko razumeti, da bo mogel de Gaulle vladati v soglasju s socialisti. Toda dejstvo je, da je de Gaulle pokazal že ponovno, da se zna obrniti po vetru in se pokoriti želji večine. Dejstvo je tudi, da sta danes socialistična prvaka Leon Blum in Vincent Auriel precej blizu de Gaullu, akoravno je to morda le začasno. Kaj bo jutri, tega nikdo ne ve.

Komunisti v Franciji bodo brez vsakega dvoma igrali veliko in važno vlogo, ne glede na to, ali bodo vstopili v koalicijsko vlado, ali postali jedro opozicije.

Zanimivo pa je naslednje. V mnogih krajih je čuti govorjenje, da je glasovanje Francije prineslo zmago levice. Kdor bo stvar bolj natančno analiziral, se bo moral kmalu vprašati, ali je to res, in celo, ali danes sploh obstoja takozvana levica na Francoskem. Vsekakor je "levica" izginila v onem pomenu besede, v katerem je bila v rabi pred vojno na Francoskem. Levica "ljudske fronte" je stvar preteklosti. Pomen glasovanja je drugačen.

Politično delovanje takozvanih levičarskih strank ni več karakterizirano v skupnem nastopu proti desnici, temveč se izraža mnogo bolj v tekmovanju med komunisti in socialisti. Do neke mere je to tekmovanje obstojalo tudi že pred desetimi leti, toda zdaj je mnogo bolj očividno. Zmaga delavske stranke na Angleškem je podžgala francoske socialiste tako, da so odločeni kot še nikdar, da bodo ostali popolnoma neodvisni.

Komunisti žele še nadalje sodelovati, ker jim je jasno, da bodo sicer potisnjeni v izolacijo in morda celo izrinjeni iz vlade. Naglašajo, da socialisti sami ne morejo izvesti ciljev levice, ker so preslabi.

FAŠISTIČNI DOMOBRANSKI TEROR NAD SLOVENCI

(Nadaljevanje.)

V vasi Višnjevik so ubili 2 partizana. V vrsto so jih postavili 20 in fašist je stopil pred nje in jih začel streljati z revolverjem v čelo. Ko je ustrelil prvega in drugega, so ostali pobegnili, eden je bil na begu ranjen. V vasi Kožbana so ubili 3 moške, iz Biljane so odpeljali 4 moške in 4 ženske. Iz Dobrovega enega moškega in eno žensko, iz Medane 3 ženske; skupno je bilo iz tega dela Brd odpeljanih 15, ubitih pa 25 prebivalcev.

V Ligu so zažgali gostilno in ubili 2 prebivalca. Iz vasi Močile so odpeljali 4 dekleta in enega moškega, iz vasi Tučno 2 moška in 3 ženske, iz vasi Srednje 3 ženske in 1 moškega.

Uspeh teh ekspedicij je ta, da prebivalstvo še odločneje zahteva, da uničimo vse izdajalce od kraja. V neki vasi se je 70-letni starček ponujal v partizane.

Podobno divjajo okupatorji in njihovi pomagači tudi na Goriškem. 24. V. so vdrli SS in nekaj domobrancev iz Gorice v vas Ozrinj pri Renčah. Od 50-letnega Viktorja Preglja so zahtevali denar, ko pa je ta dejal, da ga nima, so ga na mestu ubili. Ujeli so 6 partizanov, od teh 2 italijanska partizana Maria in Gavina in ju javno mučili. Mario, ki je molčal, je bil javno obešen. Gavin pa je izdal rodbino Mozetičevo in si je tako umazano in brezčastno rešil glavo. Pri Mozetičevih so nato našli skrivališče karavle, 65-letnega gospodarja Jožeta Mozetiča so ustrelili v postelji, njegovo 62-letno ženo Angelo, in 21-letno hčerko Angelco pa so ubili s streli v hrbet. Hišo so zažgali in v plamene vrgli vso postreljeno domačo družino. Dve drugi hiši so porušili z bombami. Od 6 partizanov, ki so jih zajeli v karavli, so 4 takoj ustrelili, od teh so bili trije Italijani in en Slovenec. 31 deklet iz vasi so naložili na kamione in jih odpeljali v Gorico. Tam so jih zaprli v kleti in jih mučili. Med njimi tudi Selmo iz Ozrinja, ki se je nato rešila, ostale so poslali v Nemčijo.

Po spopadu pri Vipolžah 22. V. so Nemci zasedli Gor. Cerovo. Pobrali so 6 moških in jih zaprli v šolo. Iz vasi Breg so odpeljali dve sestri, iz hiše kmeta Burje pa dva moška. Vseh deset so postavili v vrsto in najpoprej ubili s strelom v srce kmeta Burjo, druge pa so morili počasi, s sadistično naslado. Streljali so jih posamič in sicer v usta, čez minuto v nos, spet po presledku minute v oči. Ko je bila žrtev mrtva, so počakali 2 minuti in potem z enakim postopkom mučili drugo in tako zapovrstjo vseh 9. Vaščani so morali gledati ta grozni prizor. 5 otrok je moralo gledati mučenje svojih staršev. Hiše so požgali, otroke pa razpodili.

Domovi so goreli v vaseh Neblje, Hruševlje in Št. Lovrenc. V vseh teh krajih so pobirali ljudi in jih streljali.

Komandant nemške posadke v Podgradu kapetan Kosar je dal 12. V. obesiti 3 ujete vojake in osebno prisostvoval temu prizoru, dokler niso izdihnili. Pretepal jih je vojak Paradis iz Judemburga, ki jih je tudi obesil.

V boju med NOV in kolono SS je med Kozino in Nesercem padel neki nemški major, 77 SS-ovcev pa je bilo ranjenih. Takoj so Nemci s kvesturini pridrli v vas Beko, pobrali 27 glav živine in požgali 23 hiš in hlevov. Od tu so drveli v Ocizlje in odpeljali 40 glav živine in 11 prašičev. Drugi dan je pridrvelo iz Kopra 20 fašistov v Marezije, tu so požgali dve hiši in v Loparju eno.

28. V. je 17 hitlerjevcev in fašistov iz Trsta napadlo vasi Gabrovco in Črni kal. Prvo so vso požgali, odpeljali 6 kamionov govedi in 1 kamion ljudi, 9 ljudi ubili, med njimi nekega 60-letnega moža in 5-letnega otroka. Trupla so zmetali v plamene. Točnega poročila o vseh žrtvah še nimamo, še vedno izgrebajo iz pogorišč zoglenela trupla.

31. V. so Nemci obkolili in popolnoma požgali vasi Vojščica in Sela na Krasu.

Carski general in ameriške vojaške oblasti

Prva vest: Dunaj, 27. sept. (ONA)—Ameriške vojaške oblasti so izjavile danes, da je bil bivši ruski general Turkul aretiran dne 29. junija 1945 po ameriški komandi v Salzburgu ter predan 15. armadni skupini Zedinjenih držav. Rečeno je bilo tudi, da je služil Turkul v ruski meščanski vojni kot agent nemškega vohunskega sistema.

Druga vest: New York, 27. sept. (ONA)—Ameriška vojaška oblast v Salzburgu je pooblastila bivšega carskega generala Antona Turkula, ki je po prvi svetovni vojni poveljeval korpusu armade bele garde v vojni proti boljševikom, da prevzame skrb za ruske državljane, ki se nahajajo v tem okraju. Tako poroča dnevnik Rossija, protisovjetski časopis, ki izhaja v New Yorku.

Ta časopis poroča svojim čitateljem, da je dobil general Turkul pooblastilo ameriških vojaških uradov, da služi kot predsednik posebnega odbora, kateremu je poverjena naloga, da skrbi za "obrambo pravic" ruskih državljanov, vključno bivših emigrantov in sovjetskih državljanov, ki so se ob začetku vojne nahajali na nemških tleh.

List Rossija dodaje, da je bivši carski general, eden prvakov ruske meščanske vojne v letih 1918 do 1920, zaprosil ameriške oblasti, naj preprečijo "nasilno repatriacijo sovjetskih državljanov v Sovjetsko unijo," češ, da bi taka repatriacija pomenila "smrtno obsodbo desettisočev nedolžnih ljudi."

Glasovi iz naselbin

GENERAL HOUSEWORK
Girl or woman
Assist with 2 children. Have cleaning woman. Own room and bath. Top salary.
Sheldrake 3476

CLEANING WOMAN
Institution—Hours 8-4
Meals and uniform
Call
MARTHA WASHINGTON HOME
Atlantic 8090

BRICKLAYERS
6 mos—Steady job—Inside and outside work. LUNDSBERG CO. at Benjamin Electric Co., Desplaines, Ill.—or phone
Longbeach 6667—Chicago

WOMAN
to care for 8 month old child
Mother employed
Good home
Phone—Michigan 8243
Chicago

GIRL OR WOMAN
For general housework
No windows - No heavy laundry
Own room and bath; extra eves. off; 2 children, one of school age.—Silverman.
Sunnyside 2635

FOR SALE
Children coats & dresses for sale. Size 10 & 12. 100% wool. Four or five coats for sale in very good condition. Call at
Midway 0478

WOMAN
For general housework
Plain cooking - Own room - No laundry - Two girls school age. For upstairs rooms only. $25.
Plaza 7094

WOMAN
Experienced only. Cooking—General housework—No private laundry—3 in family—Private room, bath in very congenial home.—Good salary—Permanent position. References.
Phone—Midway 1056

GARAGE WASHER
6 nights; must have garage exp.
Steady and sober
MONARCH GARAGE
1122 Hollywood Ave.
Longbeach 2244

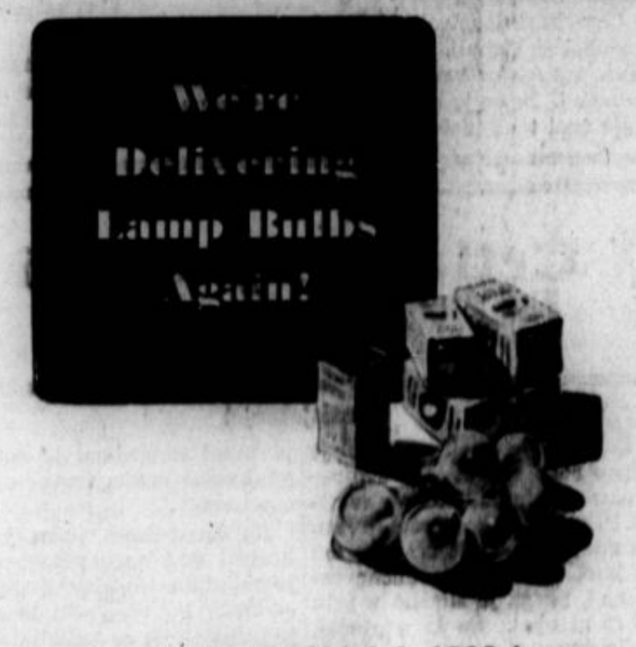

Samo pokličite RANdolph 1200 in omenite koliko električnih žarnic potrebujete!

Svetloba se zdaj spet poljubno rabi! Da; vi lahko zamenjate izgorele žarnice za nove. Vsepovsod jih zdaj lahko nastavite. Zamenjate lahko tudi one, ki niso pravilne, kakor tudi svetilno opremo. Kajti zdaj so žarnice spet blizu vsega telefona.

Vsa postrežba, in zamenjane žarnice, ki so označene s "Property of C. E. Co." ali pa "Renewal Service", so proste.

Preskrbite svojim otrokom dovolj svetlobe pri izdelovanju njihovih šolskih nalog ob večerih. Naj nihče v družini ne napenja svojih oči radi slabe razsvetljave. Preglejte vse žarnice takoj in pokličite RANdolph 1200 in mi vam bomo poslali nove za izgorele.

COMMONWEALTH EDISON COMPANY

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani)

kaže, da Hitler še vedno lovcem osle kaže, ker nočejo ponj . . .

J. Pintar.

VABILO NA SEJO IN DOMAČO ZABAVO

West Brownsville, Pa.—Članstvu društva št. 398 SNPJ naznanjam da je bilo sklenjeno na zadnji društveni seji, ki se je vršila 9. septembra, da priredimo domačo zabavo v korist društvene blagajne.

Apeliram, da se gotovo udeležite prihodnje seje, ki se bo vršila 14. oktobra, po seji pa se bo pričela domača zabava. Pripeljite s seboj svoje prijatelje. Odbor bo poskrbel vse potrebno, tako da ne bo nihče ne lačen ne žejen. Servirali bomo pečeno jagnjetino in hladno pivo.

Domača zabava in seja se bo vršila v dvorani brata Andrije Pavičića, ki je na isti ulici kot Hrvaški dom, malo naprej od kluba West Brownsville.

Torej udeležite se zabave v velikem številu. (Dospelo prepozno za objavo v sredini številki.—Ured.)

Rose Drazenovic, tajnica.

SMRT ČLANA SNPJ

Homer City, Pa. — V Willoughby, Ohio, je umrl Frank Farenchak, star 73 let. Doma je bil iz vasi Boršt, fara Cerklje pri Krškem, Dolenjsko.

Pokojni je živel v Homer Cityju, Pa., okrog 30 let. Pred nekaj leti se je preselil v Willoughby, O., kjer ga je dne 23. septembra ugrabila smrt, 27. septembra pa je pripeljal pogrebnik Grdina iz Clevelanda njegovo truplo na pokopališče St. Bernard, Indiana, Pa., kjer počiva njegova žena že šest let.

Pokojnik je bil član društva Zmaga 290 SNPJ, št. 188 KSKJ in št. 122 ABZ v Homer Cityju. Vsa društva so mu poklonila v zadnje slovo lepe vence. Zapušča več sorodnikov, prijateljev in znancev.

Najlepša hvala vsem, ki so ga spremenili k zadnjem počitku. Naj mu bo lahka ameriška gruda!

Joseph Kerin.

IZZA KONGRESA

Zgodovinski roman

Spisal
dr. Ivan Tavčar

(Nadaljevanje)

"Rada bi še s tabo govorila! Nekaj važnega, Francelj! Nekaj prav važnega!"

Ta-le "Francelj" gospodarju Avstrije ni kar nič ugajal, ker je znal, da je cesarica slabe volje, kadar se prične oklepati Francljev. Kakor ima v vsakdanjem življenju vsak zakon svoje znake, ki kažejo bližajočo se nevihto, tako je bila po gospe cesarici sladko izgovorjena besedica "Francelj" zanesljiv znak bližajočega se viharja v zakonskem življenju cesarja Franca. Tudi ta večer se je njega veličanstvo malo streslo, nato pa je hitro vstalo, kar je bilo znamenje, da je čaj pri kraju in da je navzočnim dolžnost, po predpisani etiketi, da se poslove pri cesarski dvojici.

Ko sta bila sama, je cesarica molče odkorakala v svoje sobane in ravno tako molče je cesar Franc stopal za njo. Parkrat se je z levico pogladil po pleši in široka svoja usta je nekako nervozno zvijal. Izpregovoril pa vendar ni ničesar. Dospevša v budoar, je sedla na stolec in svojemu soprogu potisnila isto tako stol ter mu mignila z roko, naj sede.

Franc je sedel ter pogledal svoji ženici v obraz. A ta obraz je bil čudovito trd. Nato se je oziral po stenah, po podobah, ki so visele po njih, in sploh po vsem, kar je bilo v sobi, prav kot bi vse te reči prvič videl ter bi ga prav močno zanimale. Karolina Avgusta je opazila to stisko in dobro ji je delo, da je videla koprneti tega svojega moža, ki je bil pravzaprav star grešnik, samo če se mu je nudila prilika! To si je pa Karolina Avgusta le mislila, kaj takega glasno govoriti ni imela poguma, čeprav je sicer umela strahovati svojega soproga.

Nekaj časa je tiščala pogled predse na kožuhovino, položeno po parketu. Potem pa je hipoma dvignila oči ter obvisela ž njimi na njegovem nekako bledem obrazu. Videl je, da ni milosti v tem pogledu. Ona pa je prav počasi izpregovorila:

"Tako ne sme dalje! Avstrijski dvor postane sicer v zasmeh celi Evropi!"

"Kaj takega?" vpraša cesar nestrpno.

"Celi Evropi! To ti pravim, Francelj! Moj Bog, kar misliti si ne upam, če bi zvedel o vsem tem njega svetost, rimski papež! Ali pa še celo njega veličanstvo, moj oče, Haksimilijan Jožef!"

Tu je cesarski soprog opazil, da se hočejo sivi pogledi nekako prepreči z meglo in da silijo solze na dan. To je bilo najhujše, kar se mu je moglo pripetiti. Le jokanja ne!

"Ljuba Karolina, povej vsaj, kaj je?" vpraša mehko.

Z belim robcem si je brisala oči: "To je preveč, kar počenjate!"

"Kdo?"

"No—car Aleksander!"

Cesarju se je odvalilo težko breme od srca in z globokim vzdihljajem si je olehčal svojo dušo. Karolina Avgusta ni hodila po tisti stezi, kakor je menil. Že se je hotel razljutiti, da ga nadleguje radi take malenkosti.

"Škof Gruber," je govorila zamolklo, "je tudi zelo moralen višji dušni pastir! Kaj si naj ta misli?"

"Naj bom jaz varuh carju Aleksandru?!" Bil je poln poguma in srdit je vstal s stola.

"Saj si njegov prijatelj, Francelj," je dela s prisiljeno sladkostjo. "Vendar ne gre, da dajete visoki gospodje tako pohujšanje!"

"Kaki visoki gospodje?"

"Govorim zgolj o carju Aleksandru!"

"Kaj pa je vendar zagrešil car Aleksander, da me radi njega veličanstva ljubezniva moja soproga kliče za svoje gardine?"

"Zagrešil se je čez vse dopuščene meje!"

"Kako?"

"Poslušaj! Danes je bil v gostilnici, v predmestju nekje tam doli. In mlado gostilničarko, nič prida žensko—pomisli!—je s cesarskimi svojimi usti poljubil na lice. Pa reci, če ni to grozno!"

Zopet je iskala beli robec, da bi si brisala oči.

"Poljubil na lice!" je govoril počasi za njo. Cesarju se je zašibilo v kolenih, da je moral sesti. Sedaj ni mogel več dvomiti, da je bila cesarska družica na pravi stezi. In cesar Franc je bil zajec, ki je tekel pred njo po tej stezi!

"Kje si zvedela o tem?" je vprašal strahopetno.

"Zadostuje ti naj, da sem zvedela!" je odgovorila mrzlo.

Dostavila je ravno tako hladno: "Sedaj te pa prosim, da boš govoril z njega veličanstvom, naj v bodoče opušča take skandale. Že radi preprostega ljudstva, ki bi drugače moralo misliti, da niste kralji in cesarji nič boljši od pijanih, hlapcev, ki iščejo prilike po pivnicah, kako bi kršili dolžnost svetega zakona."

"Karolina!"

Dvignil se je s sedeža. Kakor nož oster je bil pogled, s katerim ga je premerila.

"Franc!"

Nato je še pristavila: "Govorim, kakor veš, o njega veličanstvu, ruskem carju! Pomisliti moraš tudi, da je tista nališpana ženska, ki lovi evropske suverene v svoje mreže, omožena ženska!"

Besedo "omožena" je posebno naglasila. Po kratkem molku je vpralala: "Boš li govoril z ruskim carjem?"

Bil je popolnoma mehak: "Bom, bom!"

"Torej dobro! Lahko noč, dragi prijatelj!"

"Lahko noč, ljuba Karolina!" Pristopil je in jo hotel poljubiti na lice.

Pa se je z vso silo uprla: "Na lice ne, ne, ne!"

Cesar Franc je nato svoji soprogi poljubil samo roko ter odšel poparjen.

Sam pri sebi pa je godrnjal: "Der Windhund hat geschwätzt! Na wart', Kerl!"

Tako se je glasila propoved izza gardin, ki jo je moral poslušati cesar Franc. In poslušal jo je z veliko ponižnostjo, kakor se spodobi pokornemu zakonskemu možu. Na tem polju smo vsi enaki, cesarji kakor berači!

(Dalje prihodnjič)

spremenil. Opustil je nekdanje družbe, popivanje in ponočevanje. V njegovem srcu je vladal mir, njegova glava je bila jasna in je krepko snovala načrte za bodočnost. Bil je podjeten in razumen. Ljudem je sam stregel, vsakemu je bil prijazen, vsako naročilo je bilo izvršeno točno—in reka ljudi, ki se je stekala v njegovo trgovino, je rasla. Hodil je sam do velikih skladišč, naročal najboljše blago, pretehtaval, kako in kje bi se dobilo, četudi je za vinar bolj poceni.

Mati je srečna in zadovoljna gledala sina, ki se je spremenil kakor čez noč. Radi tega je ljubila Vando, ki takisto ni nikdar počivala in je v prvi vrsti skrbela, da razvedri Žaneta, kadar se je vrnil truden in spehan od skrbi in poslov.

Toda prišlo je—kakor bi bušknilo iz zemlje—prišlo je nenadoma in obsedlo Žaneta s silnim hrepenjem.

(Dalje prihodnjič)

Razni mali oglasi

GIRLS & WOMEN

General Utility Floor Worker
Hand Finishers

Hand button hole makers

Sewing Machine Operators with or without experience

Will teach

M. BORN & CO.
1060 W. Adams
Manufacturers of Ladies' & Men's Suits & Overcoats
Phone—SEELEY 6306

"PRESSER AND FLAT IRONER"
Izkušenost v pralnici potrebna. Dobra plača; stalno. Prijazne okoliščine. Uposlevalni urad na 3. nadstr.
MARSHALL FIELD & CO.
State—Washington

Ice Machine Operators - Receiving Clerks - Assemblers - Inspectors
Dobra plača. Stalno delo. Prijazne delavne okoliščine.
Uposlevalni urad v 3. nadstr.
MARSHALL FIELD & CO.
State—Washington

BUSWOMEN - DISHWASHERS RUNNERS
Dobra plača. Stalno delo. Prijazne delavne okoliščine.
Uposlevalni urad na 3. nadstr.
MARSHALL FIELD & CO.
State—Washington

HOUSEKEEPER
TO ASSUME COMPLETE CHARGE
Two in family. Boy 10 years old.
Phone during day
Chesapeake 3161
except Sunday.—Own room.

DIE SETTERS
For punch press dies. Also Lathe hands. Apply
TRICO STAMPINGS, Inc.
2505 W. Cermak Road

SLOVENE MAN
YOU ARE NEEDED TO BE JANITOR'S HELPER
Good working condition
See MR. SIEVERT
1100 N. Dearborn

WOMAN
Care of child and plain cooking. Housework. No laundry
Own room and bath
Excellent salary
But. 1789

AUTO MECHANIC and FRONT END AND METAL MAN
Steady - Experience - References
Top salary.—Apply at once
CLARK-WILSON GARAGE
4520 N. Clark St.—Long. 6699

SLOVENE MEN—You are needed at once in North side Restaurant—we need PANTRY MAN—DISH CARRIER—BUS BOY—Good salary. Meals and uniforms.—Wonderful working conditions.—GENE NUFER, 6666 N. Ridge. Amb. 9420

Get Set Now on a Steady Job—6 Space Oil Burners Service Men wanted at once. Car necessary. Steady job. Salary plus commission. Apply—SARN OIL BURNER SUPPLY, 2877 S. Archer Ave.—LAF 3080

WE ARE HIRING TWO MEN
(1) A-1 Mechanic
(1) A-1 Automobile painter
Top salary
Bring Tools, Ready to Work
RUSSELL DENHAM
Rogers Park 7184

MEN—WHITE OR COLORED
18 to 50. Morning and afternoon shift. Overtime paid
Yearly bonus and vacation
READY FOODS CO.
3636 W. 38th St. Virginia 1940

WE HAVE URGENT NEED FOR
PLASTIC MOLD MAKERS
MUST BE EXPERIENCED
PERMANENT
Apply at once
SHERIDAN ELECTRONICS
2850 So. Michigan Avenue
PHONE—CALUMET 2100

WE HAVE IMMEDIATE NEED FOR
PUNCH PRESS OPERATORS
TOP WAGES TO TOP MEN - TIME ½ FOR OVERTIME
GOOD WORKING CONDITIONS
PERMANENT ALL YEAR ROUND
Apply Today
SHERIDAN ELECTRONICS
2850 So. Michigan Avenue
PHONE—CALUMET 2100

WE NEED AT ONCE——
MEN AND BOYS
FOR PRESS ROOM WORK — ALSO GENERAL FACTORY WORK IN ENGRAVING DEPARTMENT
and other departments
Time and half over 40 hours—Day and night shift—Good wages
Good working conditions—Permanent work
2436 W. 15th St.

POSITIONS ARE NOW OPEN
GIRLS
COMPTOMETER OPERATOR——
MAIL CLERK——
SALES CLERK
TYPIST
EXCELLENT PEACE TIME FUTURE
(with long established company since 1872)
CRIBBEN & SEXTON
700 North Sacramento Boulevard

—MEN—
For
GENERAL FACTORY WORK
Experience not necessary
HOURS:
8 A.M. to 4:30 P.M. and 4:30 P.M. to 12:30 A.M.
Steady work year round
SHOTWELL MFG. COMPANY
3501 POTOMAC AVE.

Razni mali oglasi

MEN WANTED
To produce copper, iron and ... powder, copper and lead oxide. ... metal. Steady work. 48 hr. ... Prevailing rates. Apply at METAL REFINING CO., 1717 Summer ... Hammond, Ind.

RIP SAWER
SANDER
& GLUE
(Experienced only)
GOOD PAY AND OVERTIME
811 W. Evergreen

GIRLS
and
WOMEN
18 TO 40 YEARS
to
Work in Press Room
Day or night shift—Good pay
Easy hours—Pleasant working conditions—Steady
Apply today
2436 W. 15th St.

WOMEN-GIRLS
We have Openings for:
PACKERS-WRAPPERS
in our General Manufacturing and Bakery Departments
NO EXPERIENCE NECESSARY
GOOD PAY
Group Insurance—Paid vacation
GOOD FUTURE
NATIONAL TEA CO.
1000 N. Crosby St.
(1000 North—600 West)

M-E-N—M-E-N
To work in
Large Meat COMMISSARY
in the following positions:
Cooler Men
Checkers
Crew Loaders
Cutters
Luggers
(Day or night shifts)
Hourly rates—Nights 89c to $1
Days 85c to $1.00
Paid Vacations—Group Insurance
NATIONAL TEA CO.
310 No. Peoria St.

ŽENSKE
ki ste bile uposlene v volni industriji
Ali gledate za delo?
TELEFON KOMPANIJA RABI
HIŠNICE
(JANITRESSES)
Ženske za čiščenje v vseh delih mesta
od 5:30 pop. do 12. ure ponoči
Rabimo tudi
POMAGALKE V JEDILNICI
Oglasite se
v uposlovalnem uradu za ženske
ILLINOIS BELL TELEPHONE COMPANY
v pritličju
309 W. Washington St.
CHICAGO

V Prosveti so dnevne svetovne in delavske vesti. Ali jih čitate vsak dan?

Razni mali oglasi

OPERATORS
Experienced on power sewing machines.—Earn $1.00 to $1.25 per hour.
Steady work
213 W. INSTITUTE PL.
7th floor—North of Chicago Ave. at Franklin Street

GIRLS
For Draping and Special Machine Work. Experience not necessary. Power machine experience. Good working conditions. 30 hours a week. Top pay.—JOHARA JR., INC., 325 W. Jackson Blvd.

GENERAL HOUSEWORK
Woman or girl. Experienced for general housework. 4 room apt. Go.—Stay a couple of evenings.
References required
Phone—Briargate 6445

COOK'S HELPER
Meals and uniform. Good working conditions. No Sunday work. Top pay. Steady work.
ATL 9443
3849 S. Normal

SPRAYERS
For Furniture Shop. Good working conditions. Excellent opportunity. Top salary. Steady work.
2041 W. Churchill
Brunswick 2438

CARPENTERS
Steady
work
1960 W. Balmoral
Longbeach 5267

BUTCHER
Wide
awake
North side lead market
Longbeach 1484

GENERAL HOUSEKEEPER
Assist 2 children
No laundry, no windows
Own room and bath - Good home
Good salary
Graceland 2399

MAID
GENERAL HOUSEKEEPER
$20 per week
Room and board
Call evenings:
OAKLAND 5018

GENERAL HOUSEKEEPER
Assist 3 yr. child
Plain cooking
Pers. lady - Stay - Share child's room
Bath. 3 evenings $25
Phone—Livingston 2163

TAILOR AND BUSHELMAN
For high grade men's store
Top pay - Steady work
RAYMOND LEVINE
340 Kensington Ave.
Pullman 3947

HAND SEWER AND FINISHER
For men's store
Top pay - Steady work
RAYMOND LEVINE
340 Kensington
PUL. 3947

GIRL OR WOMAN
For general housework. Go nights
Care for 4 year old boy. No laundry, no windows. Good transportation. Couple employed. Good pay.
Pensacola 4372

GENERAL HOUSEWORK
Personal laundry
Assist with cooking. Pleasant surroundings.—5 adults. Own room & bath. Phone
Briargate 2407

GENERAL HOUSEHOLD HELP
Girl or woman
Assist with 2 children. No windows, no laundry. Own apt. Lovely home in River Forest. Top salary.
Forest 3229—Collect

Črtice in povesti

Spisal **F. S. Finžgar**

(Nadaljevanje)

Žane je onemel. Spustil je njeno roko kot bi se s svojo—umazano—dotikal nečesa svetega. Stal je in jo gledal. Vanda mu ni umeknila oči. Že mu je bilo, da bi se ji cinično zasmejal, pa ga je stisnilo v grlu in se ni upal. Še jo je gledal, ni je doumel, a vedel je, da ne laže. Nato je bolj izjecljal nego spregovoril:

"Vanda! Bodi moja, jaz te ljubim!" Nagnil se je do nje in jo dvignil k sebi.

Vandine oči so zaplavele v solzah, njena glava se je sklonila na njegove prsi . . .

7.

Čez dan je deževalo. Zvečer se je izlilo; vendar so bili na nebu vsepovsod težki, črni oblaki. Po tlaku so stale lužice, na cesti je brizgalo blato izpod koles. Proti cerkvi sv. Petra je šla moška postava. Pregibala se je s počasnimi, trudnimi koraki. Senca, katero je slikala električna žarnica na steno, je kazala upognjeno glavo. Klobuk je bil pomaknjen daleč doli na čelo.

Pri železnih, mrežastih vratih, ki vodijo v predvorje cerkve sv. Petra, je postava obstala. Prišlec se je ozrl na desno in levo, nameril korak skozi vrata—in za časek obstal. S tihimi, plašnimi stopinjami je nato izginil skozi velika vrata—v mračno cerkev.

Na kamenitem tlaku je zahreščal pod nogo pesek, ki ga je nanosilo ljudstvo z ulice v cerkev. Po obširnem prostoru je zašuštelo in se izgubljalo proti kupoli.

Večerni obiskovalec cerkve se je zgenil in oprezno obstal za vrati. Ni stopil do kropilnika, da bi pomočil prst vanj in se pokropil. Tuje, strašno tuje in neugodno mu je bilo v cerkvi. Mrak, ena sama svetiljka v mogočnem prostoru. Z altarjev so gledali svetniki v poltemi. Njih roke so delale dolge, zabrisane sence. Sedaj je počila klop, da je zabobnelo pod svodom. Možu je bilo čezdalje bolj neugodno. Bežati je hotel iz cerkve. Ah, tu v tem mračnem in tihem prostoru, kjer se čuje lastno dihanje; te grozne sence, dvignjene roke svetnikov, kot bi mu kazale: Ven, ven—beži odtod! Blato se drži tvojih peta, tvoje ustnice so umazane; beži, ne skruni svetišča!

Možu je plulo srce. Strah je bil v srcu. Zazdel se je sam sebi smešen. Igra, komedija! Ne, ne, jaz grem odtod! Jutri se ji zlažem . . . Kaj to? Ženske, seveda, naj le bodo pobožne; dobro je zanje, in za nas je prav—A mi . . . Komedije ne igram . . .

Stopil je za korak nazaj proti vratom. Zopet je zahreščal pesek pod podplati. Vse podobe, vsi svetniki so ga čuli in kakor bi se ozrli nanj, so vnovič dvigali roke s čudnimi gibi, prosili ga, žugali mu—gonili ga ven . . .

Umeknil se je spet za korak proti vratom.

Njegovo oko je bilo trudno od polteme. Zopet je prihajal strah; odmikal je pogled od altarjev—in, glej, tam na steni je obtičalo njegovo oko. Kdo je ta? V polmraku se sveti njegovo golo telo . . . Glavo ima nekoliko nagnjeno; prav proti njemu gleda. Svetiljka mu motno razsvetljuje lice. Polno bolesti je. Vse trudno in zmučeno. A vendar, ta ga ne goni iz svetišča, roke širi, in ga vabi . . . zdi se mu, da so se zgenile ustnice, da so po cerkvi prišepetale besede iz teh bledih ustnic: Pridite k meni vsi, ki ste obteženi . . .

V srcu se je pričelo tajati. Gorkota mu je plula v dušo. Vleklo ga je vedno bliže . . .

— — — — — — — — — —

Tisti večer je pil Žane ob svoji nevesti prvič v življenju iz čaše, v katero je natočen mir, ki ga ni v svetu. Poljubljal je roke svoje neveste, poljubljal iz hvaležnosti; in dvoje duš se je spajalo z nepopisno sladkimi vezmi . . .

8.

Nekaj mesecev je že preteklo, odkar sta bila Žane in Vanda mož in žena. Žane se je ves